

ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ

Α Π Ο Φ Α Σ Η

165/2024

Η Ολομέλεια του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης, ύστερα από πρόσκληση της Προέδρου, συνήλθε σε συνεδρίαση στον συνήθη γι' αυτό τόπο την 23.5.2024 και ώρα 11:00, προκειμένου να συζητήσει επί της κατωτέρω υποθέσεως. Συγκροτήθηκε από τους: Ευτέρπη Κουτσαμάνη-Δρίλια, πρόεδρο και τα μέλη: Σωκράτη Τσιχλιά (με τηλεδιάσκεψη μέσω «epresence.gov.gr»), Δημήτριο Σταυρόπουλο, Ευτύχιο Παλλήκαρη, Πέτρο Τριανταφυλλίδη, Γεώργιο Βλαβιανό (με τηλεδιάσκεψη μέσω «epresence.gov.gr») και Ιωάννη Μιχελάκη (με τηλεδιάσκεψη μέσω «epresence.gov.gr»). Απόντες ο αντιπρόεδρος Ιωάννης Πολίτης και το μέλος Σπυρίδωνας Χρυσοφώτης, οι οποίοι είχαν κληθεί νομίμως. Χρέη γραμματέως εκτέλεσε η Αναστασία Μαραζίδου, διοικητική υπάλληλος του ΕΣΡ.

Αντικείμενο της συζήτησης ήταν η ενδεχόμενη μη τήρηση της ραδιοτηλεοπτικής νομοθεσίας από τον ραδιοφωνικό σταθμό με τον διακριτικό τίτλο «BWIN SPORT FM 94,6 (ΠΡΩΗΝ ΣΠΟΡ FM 94,6)» Νομού Αττικής, ιδιοκτησίας της εταιρείας με την επωνυμία «ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ Α.Ε. ΜΕΣΩΝ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ», αναφορικά με διατάξεις περί: α) ευπρέπειας στην εκφορά του λόγου και β) προστασίας ανηλίκων ακροατών γ) ποιοτικής στάθμης προγράμματος κατά τη διάρκεια της εκπομπής με τον τίτλο «Μπαμ και κάτω» που μεταδόθηκε από τον ως άνω ραδιοφωνικό σταθμό στις 9.3.2021. Η υπόθεση εξετάζεται ύστερα από την με αριθμό πρωτοκόλλου 1265/12.3.2021 (και 1267/12.3.2021) καταγγελία πολίτη.

Για τον έλεγχο σχηματίστηκε ο φάκελος με αριθμό 66/17.3.2022 ο οποίος ανατέθηκε στην διοικητική υπάλληλο Ειρήνη Κεραμήτσου και στην ειδική επιστήμονα - νομικό Ρέα Λαμπροπούλου. Η Διοικητική Υπάλληλος υπέβαλε την με αριθμό πρωτοκόλλου 342/ΕΣ/11.4.2022 έκθεση πραγματικών περιστατικών και η Ειδική Επιστήμονας υπέβαλε την με αριθμό πρωτοκόλλου 550/ΕΣ/26.6.2023 νομική της εισήγηση.

Κατά τη συζήτηση της υπόθεσης, για λογαριασμό της λειτουργούσης τον σταθμό ως άνω εταιρείας, παρέστη ο πληρεξούσιος δικηγόρος της Ευστάθιος Γεωργόπουλος. Ερωτηθείς από την Πρόεδρο ο Δικηγόρος δήλωσε ότι γνωρίζει το περιεχόμενο του φακέλου, έλαβε δε τον λόγο και ανέπτυξε τους ισχυρισμούς του. Ζήτησε στη συνέχεια -και η Ολομέλεια δέχτηκε- να του παρασχεθεί προθεσμία για την κατάθεση εγγράφου υπομνήματος μέχρι και την 7.6.2024, ώρα 14.00 και η συζήτηση κηρύχθηκε περαιωμένη. Ο σταθμός κατέθεσε στη Γραμματεία το με αριθμό πρωτοκόλλου 3661/7.6.2024 υπόμνημά του.

Την 17.9.2024 και ώρα 11.00 η Ολομέλεια συνήλθε σε διάσκεψη επί της υποθέσεως, ύστερα από πρόσκληση της Προέδρου. Συγκροτήθηκε από τους: Ευτέρπη Κουτζαμάνη-Δρίλια, πρόεδρο, Ιωάννη Πολίτη, αντιπρόεδρο, και τα μέλη: Σωκράτη Τσιχλιά και Δημήτριο Σταυρόπουλο (με τηλεδιάσκεψη μέσω «epresence.gov.gr»), Ευτύχιο Παλλήκαρη, Πέτρο Τριανταφυλλίδη, Γεώργιο Βλαβιανό (με τηλεδιάσκεψη μέσω «epresence.gov.gr») και Ιωάννη Μιχελάκη. Από το μέλος Σπυρίδων Χρυσοφώτης, ο οποίος είχε κληθεί νομίμως. Χρέη γραμματέως εκτέλεσε η Βαρβάρα Χαραλαμπίκη, διοικητική υπάλληλος του ΕΣΡ.

Η Πρόεδρος ενημέρωσε αναλυτικά για την υπόθεση τον απόντα κατά τη συζήτηση αντιπρόεδρο Ιωάννη Πολίτη, αναγιγνώσκοντας την με αριθμό πρωτοκόλλου ΕΣΡ 1265/12.3.2021 (και 1267/12.3.2021) καταγγελία, την με αριθμό πρωτοκόλλου 342/ΕΣ/11.4.2022 έκθεση καταγραφής πραγματικών περιστατικών του τμήματος προγράμματος που συνέταξε η υπάλληλος του ΕΣΡ Ειρήνη Κεραμήτσου, την με αριθμό πρωτοκόλλου 550/ΕΣ/26.6.2023 έγγραφη νομική εισήγηση που συνέταξε η ειδική επιστήμονας-νομικός Ρέα Λαμπροπούλου, το με αριθμό πρωτοκόλλου 3661/7.6.2024 υπόμνημα της εγκαλουμένης, το πρακτικό της συζήτησης στην Ολομέλεια και το σύνολο των λοιπών εγγράφων του φακέλου. Ο Αντιπρόεδρος δήλωσε ότι ενημερώθηκαν πλήρως ως προς τα ουσιώδη σημεία της συζητήσεως που έγινε κατά την ημερομηνία εκείνη (23.5.2024) και η δήλωση τους καταχωρίστηκε στα πρακτικά. Παρέστη επίσης και η ανωτέρω Εισηγήτρια, η οποία ανέπτυξε το ζήτημα προφορικά και αποχώρησε. Η Ολομέλεια, αφού παρακολούθησε την επίμαχη ροή προγράμματος και μελέτησε το σύνολο των στοιχείων του φακέλου:

ΣΚΕΦΤΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΙΣΕ ΩΣ ΕΞΗΣ:

I. Νομικό Μέρος

1. Το ΕΣΡ είναι η αρμόδια κατά το Σύνταγμα Ανεξάρτητη Αρχή (άρθρο 15 παρ. 2) για την άσκηση του άμεσου ελέγχου του κράτους επί της ραδιοφωνίας και της τηλεοράσεως και την επιβολή των προβλεπόμενων διοικητικών κυρώσεων σε περιπτώσεις παραβάσεων. «Ο άμεσος έλεγχος του κράτους... έχει ως σκοπό... την εξασφάλιση της ποιοτικής στάθμης των προγραμμάτων που επιβάλλει η κοινωνική αποστολή της ραδιοφωνίας και της τηλεόρασης και η πολιτιστική ανάπτυξη της χώρας, καθώς και το σεβασμό της αξίας του ανθρώπου και την προστασία της παιδικής ηλικίας και νεότητας».
2. Κατά το άρθρο 21 παρ. 1 του Συντάγματος: «Η οικογένεια, ως θεμέλιο της συντήρησης και προαγωγής του Έθνους, καθώς και ο γάμος, η μητρότητα και η παιδική ηλικία τελούν υπό την προστασία του κράτους».
3. Κατά το άρθρο 24 παρ. 1 εδ. δ' του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (που έχει νομική ισχύ επί τη βάση της Συνθήκης της Λισαβόνας, άρ. 6 της ΣΕΕ): «Σε όλες τις πράξεις που αφορούν τα παιδιά, είτε επιχειρούνται από δημόσιες αρχές είτε από ιδιωτικούς οργανισμούς, πρωταρχική σημασία πρέπει να δίνεται στο υπέρτατο συμφέρον του παιδιού».
4. Το Διεθνές Σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα του 1966 (Ν. 2462/1997) στο άρθρο 24 παρ. 1 αυτού ορίζει ότι «Κάθε παιδί, χωρίς διάκριση λόγω φυλής, χρώματος, γένους, γλώσσας, θρησκείας, εθνικής ή κοινωνικής προέλευσης, περιουσίας ή γέννησης, έχει δικαίωμα, έναντι της οικογένειάς του, της κοινωνίας και του κράτους στα μέτρα προστασίας που απαιτεί η θέση του ως ανηλίκου».
5. Ο Ν. 2101/1992, που κυρώνει τη Διεθνή Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού¹ ορίζει στο άρθρο 3 παρ. 1: «Σε όλες τις αποφάσεις που αφορούν τα παιδιά, είτε αυτές λαμβάνονται από δημόσιους ή ιδιωτικούς οργανισμούς κοινωνικής προστασίας, είτε από τα δικαστήρια, τις διοικητικές αρχές ή από τα νομοθετικά όργανα, πρέπει να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το συμφέρον του παιδιού». Στο άρθρο 17 του ανωτέρω νόμου μνημονεύονται τα μέσα μαζικής ενημέρωσης ορίζοντας στην περ. ε': «τα

¹ Παιδί θεωρείται κάθε ανθρώπινο ον μικρότερο των 18 ετών, εκτός αν η ενηλικίωση επέρχεται νωρίτερα, σύμφωνα με την ισχύουσα για το παιδί νομοθεσία (άρ. 1 Ν. 2101/1992).

συμβαλλόμενα κράτη ευνοούν την επεξεργασία κατάλληλων κατευθυντήριων αρχών που να προορίζονται για την προστασία του παιδιού από την ενημέρωση και το υλικό που βλάπτουν την ευημερία του...».

6. Ο Ν. 2328/1995 στο άρθρο 1 παρ. 1 εδ. γ' ορίζει ότι: «Οι σταθμοί στους οποίους χορηγούνται οι άδειες υποχρεούνται να μεριμνούν για την ποιότητα του προγράμματος...».

7. Κατά το Ν. 3592/2007 άρθρο 1 παρ. 1: «Σκοπός των διατάξεων του παρόντος νόμου είναι... η ποιοτική στάθμη των προγραμμάτων...».

8. Στο άρθρο 2 παρ. 3 εδ. β' του Ν. 4173/2013 (που τροποποιήθηκε με το Ν. 4324/29.4.2015 που επανιδρύει την ΕΡΤ και ισχύει και για την ιδιωτική τηλεόραση κατ' εφαρμογή του άρθρου 3 παρ. 1α του Ν. 2328/1995) ορίζεται ότι: «Οι οπτικοακουστικές υπηρεσίες που παρέχει η Ε.Ρ.Τ. Α.Ε. πρέπει να ανταποκρίνονται στην ποιοτική στάθμη που επιβάλλουν η κοινωνική αποστολή και η πολιτιστική ανάπτυξη της χώρας και να σέβονται ιδίως την αξία του ανθρώπου και την προστασία της παιδικής ηλικίας και της νεότητας».

9. Σύμφωνα με το άρθρο 9 παρ. 1 του Ν. 4779/2021²: «Οι υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων που ενδέχεται να είναι επιβλαβείς για τη σωματική, ψυχική ή ηθική ανάπτυξη των ανηλίκων, παρέχονται κατά τρόπο που να διασφαλίζει ότι, υπό κανονικές συνθήκες, οι ανήλικοι δεν θα τις ακούν ούτε θα τις βλέπουν. Ενδεδειγμένα μέτρα αποτελούν, ιδίως η σήμανση των προγραμμάτων, η επιλογή της ώρας μετάδοσης τους, η χρήση προσωπικών αριθμών αναγνώρισης (κωδικών PIN), τα μέσα εξακρίβωσης της ηλικίας ή άλλα τεχνικά μέτρα, τηρουμένης της αρχής της αναλογικότητας. Το πλέον επιβλαβές περιεχόμενο, όπως είναι η αδικαιολόγητη βία και η πορνογραφία, υπόκειται σε αυστηρότερα μέτρα».

10. Ο Κανονισμός 2/1991 του ΕΣΡ περί ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων (ο οποίος, σύμφωνα με το πρακτικό συνεδριάσεως και γνωμοδότηση του Συμβουλίου Επικρατείας με αριθμό 49/2003, καταργείται μόνο κατά το μέρος που αφορά σε ειδησεογραφικές και ενημερωτικές εκπομπές, ενώ κατά το μέρος που αφορά στα λοιπά ραδιοτηλεοπτικά προγράμματα διατηρείται σε ισχύ μέχρι την έκδοση του σχετικού κώδικα δεοντολογίας και ο οποίος -Κανονισμός 2/1991- εφαρμόζεται στην προκειμένη

² Με το άρθρο 53 του Ν. 4779/2021 καταργήθηκε το Π.Δ. 109/2010. Σύμφωνα με αποφάσεις του ΣτΕ (ενδεικτικά 4547 και 4548/2014), οι διατάξεις του Π.Δ. 109/2010 εφαρμόζονταν και στους ραδιοφωνικούς σταθμούς. Κατά λογική αναλογία, οι διατάξεις του Ν. 4779/2021 (που αντικαθιστούν τις διατάξεις του Π.Δ. 109/2010) μπορεί να θεωρηθεί ότι εφαρμόζονται και στους ραδιοφωνικούς σταθμούς.

περίπτωση γιατί η εκπομπή έφερε ψυχαγωγικό-αθλητικό χαρακτήρα) στο άρθρο 9 παρ. 1 αυτού ορίζει: «Η προαγγελία και η παρουσίαση οποιασδήποτε μη ειδησεογραφικής εκπομπής πρέπει να σταθμίζει την αρνητική επιρροή που μπορεί η εκπομπή να ασκήσει στους ανήλικους αν προβληθεί σε χρόνο που συνηθίζουν να παρακολουθούν ανήλικοι». Κατά την παρ. 3 του αυτού άρθρου: «Οι εκπομπές δεν πρέπει να περιλαμβάνουν προγράμματα τα οποία ενδέχεται να βλάψουν σοβαρά τη σωματική, πνευματική ή ηθική ανάπτυξη των ανηλίκων και ειδικότερα προγράμματα που περιέχουν πορνογραφικές σκηνές ή σκηνές άσκοπης βίας. Η διάταξη αυτή ισχύει και για προγράμματα που ενδέχεται να βλάψουν τη σωματική, πνευματική ή ηθική ανάπτυξη των ανηλίκων, εκτός αν εξασφαλίζεται με επιλογή της κατάλληλης ώρας εκπομπής ή με άλλα τεχνικής φύσεως μέσα ότι στην περιοχή μεταδόσεως οι ανήλικοι δεν παρακολουθούν κατά κανόνα τις εκπομπές αυτές». Σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 5 του ως άνω Κανονισμού: «Πρέπει να τηρούνται οι γενικά παραδεκτοί κανόνες της ευπρέπειας και της καλαισθησίας στη γλώσσα και τη συμπεριφορά, λαμβάνοντας υπόψη το είδος και το πλαίσιο της εκάστοτε εκπομπής. Ιδιαίτερη μέριμνα επιβάλλεται στα προγράμματα που μεταδίδονται σε χρόνο που η τηλεόραση³ είναι πιθανό να παρακολουθείται από ανηλίκους».⁴

11. Κατά το στοιχείο β' της παραγράφου 1 του άρθρου 4 του Ν. 2863/2000: «Το Ε.Σ.Ρ. ελέγχει την τήρηση των όρων και προϋποθέσεων και των εν γένει κανόνων και αρχών που προβλέπονται στην εκάστοτε ισχύουσα ραδιοτηλεοπτική νομοθεσία για τη νόμιμη, διαφανή και ποιοτική λειτουργία των δημόσιων και ιδιωτικών φορέων...» και επιβάλλει, σε περίπτωση παραβάσεων, τις από το άρθρο 4 του Ν. 2328/1995 προβλεπόμενες κυρώσεις».

Από το συνδυασμό των ως άνω διατάξεων συνάγονται τα ακόλουθα:

α) Οι ανήλικοι τηλεθεατές, λόγω της μη αναπτυγμένης κρίσης τους, της συναισθηματικής ανωριμότητας τους και του ιδιαίτερα ευαίσθητου ψυχικού τους κόσμου, επηρεάζονται βαθιά, κατά κοινή πείρα, από τα μηνύματα που μεταδίδονται από το ραδιόφωνο (και τις εικόνες που προβάλλονται από την τηλεόραση). Η απρεπής

³ Παρά το γεγονός ότι το συγκεκριμένο άρθρο μνημονεύει την τηλεόραση, σημειώνεται ότι ο Κανονισμός 2/1991 αναφέρεται σε ραδιοτηλεοπτικά προγράμματα και ότι στο άρθρο 1 για το πεδίο εφαρμογής του γίνεται αναφορά στη δημόσια και ιδιωτική ραδιοφωνία και τηλεόραση.

⁴ Η ισχύς του Κανονισμού 2/1991 του Ε.Σ.Ρ. «περί ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων» επιβεβαιώνεται από διάφορες αποφάσεις του Συμβουλίου Επικρατείας (ενδεικτικά ΣτΕ 2129/2009, 568/2011, 570/2011, 4784/2012, 2900/2014, 1798/2015, 503/2016).

εκφορά λόγου μπορεί να βλάψει την ηθική και πνευματική ανάπτυξη τους καθώς οι ανήλικοι αποτελούν μια ευαίσθητη και ευάλωτη κοινωνική ομάδα που ενδέχεται να προσλάβει λανθασμένα μηνύματα (ενδεικτικά αποφάσεις ΣτΕ που αφορούν προστασία ανηλίκων 147/2017, 3793/2015, 1668/2015, 1177/2015, 1259/2015, 1655/2015, 1674/2016, 66/2016, 146/2017, 332/2017, 720/2018, 388/2020). Οι διατάξεις που αφορούν στην προστασία της παιδικής ηλικίας είναι αναγκαστικού δικαίου (ΣτΕ 2572/2015), ο δε κίνδυνος προκλήσεως βλάβης στους ανηλίκους είναι δυνατόν να προκύπτει από το όλο περιεχόμενο μιας εκπομπής (ΣτΕ 495/2015, 3208/2014, 4407/2013). Κατά την ΣτΕ 124/2020 δεν χρήζει εξειδίκευσης η βλάβη της ηθικής ανάπτυξης των ανηλίκων, ενώ κατά την ΣτΕ 509/2018 που αφορά πρωινή ραδιοφωνική εκπομπή, γίνεται μνεία σε εν δυνάμει ανηλίκους ακροατές που αποτελούν ομάδα επιρρεπή στο μιμητισμό.

β) Οι αόριστες νομικές έννοιες έχουν αξιολογικό περιεχόμενο που χαρακτηρίζεται από έντονη διάπλαση, άπτεται συνήθως κοινωνικών στοιχείων και αξιών καθώς και ηθικών αρχών και δομών, ενδύονται όμως νομικό μανδύα και εντάσσονται στο θετό δίκαιο. Έτσι η κρίση για την υπαγωγή ή μη περιστατικών σε διάταξη εμπειρέχουσα αόριστη νομική έννοια είναι κρίση νομική, υπαγόμενη σε αναιρετικό έλεγχο. Λόγω της ανάγκης ερμηνείας των αόριστων νομικών εννοιών, το δίκαιο, *de lege lata*, χρήζει εξατομίκευσης και προσαρμογής σε κάθε εξεταζόμενη περίπτωση, σε κάθε χρονική περίοδο, σε κάθε επικράτεια όπου δύναται τυχόν να εφαρμοσθεί⁵.

Στο ραδιοτηλεοπτικό τοπίο, η αόριστη έννοια της ποιότητας συνδέεται με την ιδιότητα που αντιστοιχεί σε ορισμένους κανόνες, οι οποίοι συνάγονται από συστήματα αξιών (πρβλ. ΣτΕ 4417/2014, 4870/2014, 4815/2014, 335/2017, 503/2016, 535/2018, 610/2018). Η ποιοτική στάθμη των ραδιοτηλεοπτικών εκπομπών διασφαλίζεται όταν η θεματική, η διάρθρωση και ο τρόπος παρουσίασης των πληροφοριών, ειδήσεων, απόψεων, πνευματικών δημιουργημάτων και διαφημιστικών μηνυμάτων που περιέχονται σε αυτά συμπλέουν με τις αρχές της πλουραλιστικής, αντικειμενικής, έντιμης και ισότιμης ενημέρωσης και ψυχαγωγίας, υπό το πρίσμα του σεβασμού στην αξία του ανθρώπου, της προστασίας των ανηλίκων και της προστασίας των καταναλωτών. Η ποιοτική στάθμη μπορεί να εξειδικευθεί με βάση τα δεδομένα της κοινής πείρας και τους κανόνες της λογικής (ΣτΕ 4043/2012). Το ΕΣΡ προβαίνει σε αξιολόγηση του περιεχομένου συγκεκριμένης εκπομπής και σε πραγματολογική

⁵ Ευαγγελία Κούρτη «Αόριστες νομικές έννοιες», Νομικό Βήμα, τόμος 70, τεύχος 7, Σεπτέμβριος 2022

εξειδίκευση της αόριστης αξιολογικής έννοιας «ποιοτική στάθμη» ή «ποιότητα τηλεοπτικού προγράμματος» (ΣτΕ 901/2015). Η διαπίστωση από το ΕΣΡ της συνδρομής των προϋποθέσεων εφαρμογής της έννοιας της ποιότητας ελέγχεται δικαστικώς (ενδεικτικά ΣτΕ 3487/2017, 3815/2014, 4532/2014, 335/2013, 1984/2013).

II. Πραγματικό μέρος

Από τα έγγραφα του φακέλου, την ακρόαση της επίμαχης ροής προγράμματος και τους ισχυρισμούς της εγκαλουμένης (προβληθέντες προφορικώς και εγγράφως) προέκυψαν τα εξής:

Η δίωρη εκπομπή με τον τίτλο «Μπαμ και κάτω» που παρουσίασαν οι δημοσιογράφοι-αθλητικογράφοι Μπάμπης Χριστόγλου και Μιχάλης Λεάνης στον μη ενημερωτικό ρ/σ Bwin Sport FM 94,6 νομού Αττικής στις 9.3.2021 περί ώρα 15.00' είναι εκπομπή κυρίως αθλητικού περιεχομένου στην οποία συμμετέχουν και ακροατές που επικοινωνούν τηλεφωνικά και σχολιάζουν, πέραν της αθλητικής, και την τρέχουσα πολιτική επικαιρότητα. Στις διακοπές της εκπομπής μεταδίδονται τραγούδια ραπ μουσικής.

Κατά την έναρξη της εκπομπής οι δύο παρουσιαστές σημειώνουν ότι η εκπομπή τους μεταδίδεται εδώ και 18 χρόνια. Ο ένας παρουσιαστής θυμάται ότι ήταν «φακελωμένος» επί χούντας, αναφέρεται στην κατάσταση που επικρατεί στο Λαϊκό Νοσοκομείο λόγω της πανδημίας του κορονοϊού Covid 19, ασκεί κριτική στην κυβέρνηση θεωρώντας ότι τα μέτρα που ελήφθησαν για την αντιμετώπιση της πανδημίας ήταν ελλιπή. Αναφέρει «...βάζουνε το βράδυ στα δελτία ένα πάρτι που έγινε, λέει, στην Καστοριά με 7 άτομα, ένα πάρτι στην Κοζάνη με 4 άτομα...ρε παιδιά τι πάρτι με 4 άτομα; Ούτε καν παρτούζα δεν μπορείς να την πεις, παρτούζα με 4 άτομα είναι στενή... σε στενό οικογενειακό περιβάλλον». Ο ένας παρουσιαστής παρατηρεί πως, εκτός από τα πάρτι, υπάρχει συνωστισμός και σε άλλους χώρους όπως το μετρό, τα λεωφορεία και τα σούπερ μάρκετ.

Από ώρα 15.23' οι παρουσιαστές συνομιλούν με ακροατές που τηλεφωνούν και διατυπώνουν τις απόψεις τους όχι μόνο επί αθλητικών θεμάτων αλλά και για θέματα της τρέχουσας επικαιρότητας.

Στις 15.25' ακροατής, αναφερόμενος στα κυβερνητικά μέτρα για την πανδημία, λέει «Θέλω να παρακαλέσω το γιο του δράκουλα, αν έχει λίγο φιλότημο και αγαπάει τη χώρα,

να παραιτηθεί... μήπως σταματήσουμε να βλέπουμε λιμούς, σεισμούς, καταποντισμούς...».

Στη συνέχεια ακροατές αναφέρονται στο επεισόδιο ξυλοδαρμού πολίτη από αστυνομικό στην πλατεία της Ν. Σμύρνης. Ο ένας παρουσιαστής ρωτά αστειευόμενος μήπως χτυπούσαν το παλικάρι για να σκοτώσουν τον κορονοϊό ή μήπως επρόκειτο για κωλόπαιδα.

Στις 15.48' τηλεφωνεί ακροατής από το Βόλο που αναφέρει ότι είναι άνεργος και πουλά ξηρούς καρπούς για να συντηρήσει το παιδί του, ότι δουλεύει από 9 ετών και δεν του δίνουν από τον ΟΑΕΔ επίδομα ανεργίας που δικαιούται. Ολοκληρώνει λέγοντας *«Αυτά να τα βλέπει ο κ. Α.Α. και ο κ. Β.Β. και αυτή η σκατοκυβέρνηση που έχουνε βγάλει»*. Οι παρουσιαστές συμπαραστέκονται στον ακροατή.

Αμέσως μετά, τηλεφωνεί ακροατής που δηλώνει το όνομα Ο ένας παρουσιαστής τον ρωτά *«ακούς τα προβλήματα του κόσμου; Γαμώ την τρέλα σου;»*. Ο ακροατής απαντά πως ακούει αλλά η κυβέρνηση είναι καλή. Ο παρουσιαστής, χωρίς να υψώσει τον τόνο της φωνής του, λέγει *«Αι στο διάολο από εδώ χάμω, πάμε..., έκατσε στη στιγμή αυτός τώρα»*. Η συνομιλία με τον ακροατή διακόπτεται χωρίς να γίνεται σαφές αν η διακοπή έγινε σκόπιμα από την εκπομπή ή τυχαία.

Στις 15.51' ακροατής δηλώνει ότι συμπάσχει με τον άνεργο ακροατή, ενώ ο ένας παρουσιαστής παρατηρεί *«Δεν μπορεί αυτό το κωλοκράτος να λέει στους εφοπλιστές: άμα θέλετε πληρώστε φορολογία γιατί φοβάμαι μη μας πάρουν τις σημαίες»*.

Παρουσιαστές και ακροατές επικεντρώνουν τη συζήτηση στο θέμα της ανεργίας λέγοντας πως το 80% των ανέργων είναι αδικημένοι, πως πρέπει να δώσουν τα 400 ευρώ του επιδόματος σε όσο γίνεται περισσότερους, πως είναι πολλοί οι άνεργοι και πως ο Υπουργός Ανάπτυξης Γ.Γ. λέει πως κάνουν «μαύρη» εργασία. Ο ένας παρουσιαστής επισημαίνει *«Μιλά ο Γ.Γ. που από τα δύο βιβλία που πουλούσε το ένα το έδινε “μαύρο”... Η “μαύρη” εργασία κρατά την οικονομία αυτή τη στιγμή για να μην καταρρεύσει εντελώς... Ας μη μας κάνει το μορφωμένο ο βιβλιοπώλης που έγινε Υπουργός... Από τη στιγμή που πάρεις επίδομα μακροχρόνια άνεργου, μετά από δύο χρόνια δηλαδή, ο ΟΑΕΔ δε σε μετρά στους άνεργους»*.

Στις 16.10' ακροατής που δηλώνει φωτορεπόρτερ αναφέρει πως η ανεργία αποτελεί μορφή σκληρής βίας, πως ο μακροχρόνια άνεργος κουβαλά βάρος δυσβάσταχτο, πως ένα ποσοστό της αστυνομίας λειτουργεί ως παρακράτος, πως ο Σύριζα με την πολιτική που άσκησε έφερε στην εξουσία τη Ν.Δ.

Στις 16.15' ακροατής διερωτάται πώς η εξουσία δεν γνώριζε τίποτα για τον Δ.Δ. ενώ γνωρίζει τα πάντα για άλλους πολίτες (αναφέρεται στον ξυλοδαρμό πολίτη στην πλατεία Ν. Σμύρνης), συμπληρώνει δε πως η τετραετία διακυβέρνησης του Σύριζα δεν φταίει για όλα τα δεινά του τόπου.

Ακολουθούν συνομιλίες με ακροατές που συγχαίρουν την εκπομπή γιατί επιτρέπει να μιλά ο κόσμος ελεύθερα, που δηλώνουν πως ο κόσμος φοβάται την αστυνομία, που διερωτώνται για τις αποζημιώσεις βουλευτών και για τον τρόπο που γίνονται σήμερα οι διορισμοί.

Στις 16.27' ακροατής αναφέρει πως έχει καφενείο που είναι κλειστό λόγω της πανδημίας, διερωτάται τι γίνεται με την επιστρεπτέα προκαταβολή, συγχαίρει τους παρουσιαστές που δίνουν βήμα στον κόσμο να μιλάει. Ο ένας παρουσιαστής προτείνει να βγει ο κόσμος στους δρόμους, να αντισταθεί και συνεχίζει λέγοντας πως ο ρόλος των ΜΜΕ είναι να ελέγχουν την εξουσία.

Στις 16.38' ακροατής συγχαίρει την εκπομπή γιατί είναι πρωτίστως κοινωνική και μετά αθλητική, δηλώνει ότι είναι άνεργος από το 2009, ότι οι άνεργοι είναι παιδιά ενός ξεχασμένου θεού, ότι η εξουσία θέλει να καταργήσει το δωρο και να φέρει το 10ωρο, ότι σήμερα υπάρχει μια μοντέρνα χούντα.

Στις 16.43' ακροατής εύχεται στις γυναίκες (λόγω της παγκόσμιας ημέρας της γυναίκας που γιορτάζεται στις 8 Μαρτίου), επιθυμεί δε να υπάρχουν πολλά μικρά κόμματα και πολυφωνία.

Μετά γίνεται συζήτηση με ακροατή που αναφέρει πως κάποιος παραπονιούνται για τα κόμματα παρόλο που τα έχουν ψηφίσει. Ο ένας παρουσιαστής λέγει πως κάποιος μπορεί να μετάνιωσαν και κάποιος όχι «για κάποιους η ζωή είναι λίγο πουτάνα...». Ο ακροατής ρωτά «εγώ που δεν ψηφίζω τίποτα είμαι μαλάκας;». Ο ένας παρουσιαστής απαντά πως ο ακροατής είναι μέρος και υποστηρικτής του συστήματος γιατί αυτός που δεν ψηφίζει στην πραγματικότητα στηρίζει το πρώτο κόμμα.

Στις 16.53' ο ένας παρουσιαστής σημειώνει πως πρέπει να αγωνιζόμαστε αλλά όχι με μπουνιές. Όταν ακροατής δηλώνει πως στις τελευταίες εκλογές ψήφισε το κόμμα της Ν.Δ., ο παρουσιαστής απαντά πως έχει και αυτός ευθύνη για ό,τι συμβαίνει σήμερα στη χώρα. Ενδιαμέσως ακροατές και παρουσιαστές σχολιάζουν αθλητικά θέματα. Η εκπομπή τελειώνει στις 16.55' με ένα τραγούδι ραπ.

Περαιτέρω, από την ακρόαση και καταγραφή των πραγματικών περιστατικών προκύπτουν εν κατακλείδι τα ακόλουθα:

Στη διάρκεια της εκπομπής «Μπαμ και κάτω» της 9.3.2021 που παρουσίασαν οι δημοσιογράφοι Μπάμπης Χριστόγλου και Μιχάλης Λεάνης από ώρα 15.00΄ έως 17.00΄ από τον ρ/σ Bwin Sport FM 94,6, οι παρουσιαστές συνομιλούσαν με ακροατές περισσότερο για θέματα της τρέχουσας πολιτικής και κοινωνικής επικαιρότητας και λιγότερο για αθλητικά θέματα. Οι ακροατές εκφράζονταν ελεύθερα διατυπώνοντας απόψεις και ασκώντας κριτική σε θέματα της καθημερινής ειδησεογραφίας(κυρίως της πανδημίας). Σημαντικό μέρος της εκπομπής αφιερώθηκε σε ακροατές που αναφέρθηκαν στην ανεργία και στα προβλήματα που αντιμετωπίζουν εξαιτίας της. Παρουσιαστές και ακροατές, στα πλαίσια της ελευθερίας της έκφρασης και του λόγου, εξέφρασαν συχνά αρνητική και οξεία κριτική στις πράξεις της κυβέρνησης αλλά και των άλλων κομμάτων. Κρίνεται ότι το ανωτέρω περιεχόμενο της εκπομπής δεν προσβάλλει σοβαρά την ηθική και πνευματική ανάπτυξη των ανηλίκων ακροατών. Κατά τη ροή του λόγου των παρουσιαστών και των ακροατών, διαπιστώθηκε μερικές φορές η χρήση απρεπών εκφράσεων όπως *«Ούτε καν παρτούζα δεν μπορείς να την πεις»*, *«Αυτά να τα βλέπει ο κ. Α.Α. και ο κ. Β.Β. και αυτή η σκατοκυβέρνηση που έχουνε βγάλει»*, *«Αι στο διάολο από εδώ χάμω»*, *«Δεν μπορεί αυτό το κωλοκράτος να λέει στους εφοπλιστές...»*, *«για κάποιους η ζωή είναι λίγο πουτάνα»*. Λαμβάνοντας υπόψη το είδος και τα πλαίσια της εκπομπής, ήτοι ότι πρόκειται για αθλητικού χαρακτήρα εκπομπή, κρίνεται ότι οι συγκεκριμένες εκφράσεις (που αφορούσαν κριτική σε γεγονότα της επικαιρότητας, σε παθογένειες της οικονομίας[ανεργία] και σε πρόσωπα που διαχειρίζονται δημόσια εξουσία) υπερβαίνουν τα όρια της ευπρεπούς εκφοράς λόγου με αποτέλεσμα να θίγεται η ποιοτική στάθμη της εκπομπής.

III. Υπαγωγή

Ενόψει των ανωτέρω, η Ολομέλεια αποφασίζει ομοφώνως, ότι η εγκαλουμένη εταιρεία δεν παραβίασε τις διατάξεις περί προστασίας ανηλίκων ακροατών.

Η Ολομέλεια αποφασίζει ομοφώνως, ότι η εγκαλουμένη παραβίασε την υποχρέωση της για εξασφάλιση της ποιοτικής στάθμης προγράμματος λόγω χρήσης απρεπών εκφράσεων. Κατά συνέπεια, πρέπει να επιβληθεί στην εγκαλούμενη κύρωση και δη εκείνη του προστίμου.

Περαιτέρω, με βάση την βαρύτητα της παραβάσεως, την ακροαματικότητα που συγκεντρώνει η αθλητικού χαρακτήρα εκπομπή του συγκεκριμένου ραδιοφωνικού σταθμού στο πλαίσιο της οποίας τελέσθηκε η παραβίαση, κρίνεται ότι το επιβλητέο πρόστιμο είναι εκείνο των πέντε χιλιάδων (5.000) ευρώ για μη τήρηση ποιοτικής στάθμης προγράμματος λόγω χρήσης απρεπών εκφράσεων.

**ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ Η ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ
ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ**

Δέχεται ότι η εγκαλουμένη δεν παραβίασε τις διατάξεις περί προστασίας των ανηλίκων ακροατών.

Δέχεται ότι η εγκαλουμένη παραβίασε την υποχρέωση της για εξασφάλιση της ποιοτικής στάθμης προγράμματος λόγω χρήσης απρεπών εκφράσεων, κατά τα ειδικότερα αναφερόμενα στο σκεπτικό.

Επιβάλλει στην εταιρεία με την επωνυμία ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ Α.Ε. ΜΕΣΩΝ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ, ιδιοκτήτρια του ραδιοφωνικού σταθμού με τον διακριτικό τίτλο «BWIN SPORT FM 94,6 (ΠΡΩΗΝ ΣΠΟΡ FM 94,6)» Νομού Αττικής, τη διοικητική κύρωση του προστίμου των πέντε χιλιάδων (5.000) ευρώ για την μετάδοση υποβαθμισμένου ποιοτικά προγράμματος λόγω χρήσης απρεπών εκφράσεων.

Κατά το άρθρο 4 παρ. 3 του Ν. 2328/1995, όπως έχει μετά την δια του άρθρου 23 παρ. 5 εδ. β' του Ν. 3166/2003 αντικατάστασή του, η παρούσα απόφαση κατά την προαναφερόμενη κύρωση, είναι εκτελεστή κατά:

1. Της εταιρείας ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ Α.Ε. ΜΕΣΩΝ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ που εδρεύει στο Ν. Φάληρο Αττικής, στην οδό Εθν. Μακαρίου και Δημητρίου Φαληρέως 2, με ΑΦΜ 094383805, Δ.Ο.Υ. ΦΑΕ Πειραιά.

2. Του Ιωάννη Αλαφούζου του Αριστείδη, κατοίκου Εκάλης Αττικής,, στην οδό, με ΑΦΜ, Δ.Ο.Υ. Κηφισιάς, ως νομίμου εκπροσώπου της εταιρείας.
3. Του Ιωάννη Σπανολιού του Κωνσταντίνου, κατοίκου Βούλας Αττικής, στην οδό....., με ΑΦΜ, Δ.Ο.Υ. Γλυφάδας, ως νομίμου εκπροσώπου της εταιρείας.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε την 17^η Σεπτεμβρίου 2024 και δημοσιεύθηκε την 21^η Οκτωβρίου 2024.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ Ε.Σ.Ρ.

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΕΥΤΕΡΠΗ ΚΟΥΤΖΑΜΑΝΗ-ΔΡΙΛΙΑ

ΒΑΡΒΑΡΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΑΚΗ